

คู่มือเฝ้าระวังเหตุการณ์ แผลงความบุคคลโรคระบาด ในชุมชน

สำหรับทีมเฝ้าระวังสอดส่องเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) เครือข่ายระดับตำบล
อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป

ประจำปี

๑๘๖

กพ.จต.

อปภ.

กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข

ISBN · 978-616-11-0560-0

คำนำ

กรมควบคุมโรคได้สนับสนุนนโยบายของกระทรวงสาธารณสุข ในการบังคับสตันอนามัยเป็นโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพต่ำบล โดยจัดทำโครงการอ่าเภอป้องกันควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน เพื่อพัฒนางานเฝ้าระวัง ป้องกันควบคุมโรคอย่างเป็นระบบทั้งระดับอ่าเภอ ต่ำบล หมู่บ้าน และชุมชน

การดำเนินงานที่สำคัญ ได้แก่ การสร้างเครือข่ายทีมเฝ้าระวังส่วนเคลื่อนที่เร็ว (SRAT) ในแต่ละอ่าเภอให้เข้มแข็ง มีทีม SRAT ระดับอ่าเภอ เป็นศูนย์กลางการเฝ้าระวัง ส่วนควบคุมโรค และพัฒนาทีม SRAT เครือข่ายระดับต่ำบลให้ทำงานประสานเชื่อมโยงกัน โดยมีบทบาทหลักในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ความผิดปกติของโรคภัยในชุมชน และดำเนินกิจกรรมเบื้องต้นในการควบคุมโรค ทั้งนี้ โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพต่ำบล จะเป็นแกนหลักและมีอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) เป็นกำลังสำคัญ ร่วมกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งตัวทีมเครือข่ายระดับต่ำบล สามารถตรวจจับความผิดปกติได้เร็ว เหตุการณ์หรือการระบาดยังอยู่ในระยะเริ่มต้น จะทำให้สามารถควบคุมโรคได้ง่าย มีประสิทธิภาพ และลดความสูญเสียต่าง ๆ ได้มาก

อย่างไรก็ตาม ทีม SRAT เครือข่ายระดับต่ำบล เป็นเพียงส่วนหนึ่งของการป้องกันควบคุมโรค มาตรการอื่น ๆ ที่ใช้กับคงมีความสำคัญ และต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เช่น การกินร้อน ใช้ช้อนกลาง ส้างมือ กำจัดสูบก้น ป้องกันบุ้งกัต น้ำดื่มน้ำ กำจัดหนู และส่วนรองเท้าบูท ในไร่นา เป็นต้น

กรมควบคุมโรคคาดหวังว่า โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพต่ำบล จะเป็นต้นหน้า ที่สำคัญในการป้องกันควบคุมโรค ร่วมกับ อสม. และทุกภาคส่วนในชุมชน ส่งผลให้ภาพรวมของ การป้องกันควบคุมโรคระดับอ่าเภอ มีความเข้มแข็งและยั่งยืน เพื่อสุขภาพอนามัยที่ดีของประชาชน

[นายแพทย์มนิต ธีระตันติภานนท์]
อธิบดีกรมควบคุมโรค

คู่มือเฝ้าระวังเหตุการณ์ และควบคุมโรคระบาด ในชุมชน

สำหรับทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT) เครือข่ายระดับตำบล
อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป

กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข

ISBN : 978-616-11-0560-0

สารบัญ

หน้า

1. โรคภัยไข้เจ็บในชุมชน	1
2. โรคระบาดคืออะไร สำคัญแค่ไหน	3
3. จะป้องกันและควบคุมโรคระบาดได้อย่างไร	8
4. การเฝ้าระวังเหตุการณ์คือเฝ้าระวังโรคจากข่าว	10
5. ไครบ้างที่จะทราบข่าวเหตุการณ์ในชุมชน	12
6. ถ้าจะแจ้งข่าวเหตุการณ์ มีเกณฑ์และวิธีการอย่างไร	14
7. หม้อเอาข่าวที่แจ้งไปทำอะไร	18
8. ควบคุมโรคระบาดเบื้องต้นโดยชุมชน เพื่อชุมชน	19
9. รู้จักกับทีมเฝ้าระวังสอดส่วนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT)	21
10. นาร่วมเป็นทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล	23
11. อสม.และทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล	26
สำคัญอย่างไร	

สารบัญ(ต่อ)

หน้า

ภาคผนวก : ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ

และกิจกรรมควบคุมการระบาดเบื้องต้น 27

1) กลุ่มอาการผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร 28

2) กลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่ 29

3) กลุ่มโรคติดต่อที่นำโดยบุญ 31

4) กลุ่มอาการไข้ออกผื่น 32

5) กลุ่มอาการไข้และมีอาการทางสมอง 33

6) กลุ่มโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน 34

7-9) กลุ่มโรคอื่นๆ (เมือเท้าปาก ตาแดง และโปลิโอ) 37

ท้ายเล่ม : หมายเลขอรับพิเศษเพื่อการแจ้ง火 - ตามข่าว 38

แจ้ง火
เด็กในหมู่บ้านป่วย
หลายคนค่ะ

1. โรคภัยไข้เจ็บในชุมชน

โรคภัยไข้เจ็บเป็นสิ่งที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงได้ทุกวันนี้ เราจึงได้บินข่าวการเจ็บป่วยบ่อยมาก

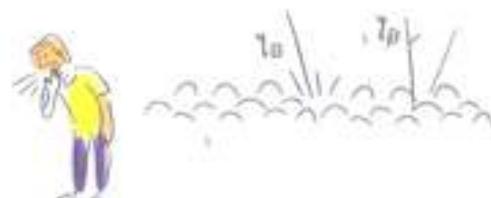
เดียวลูกบ้านโน้นเป็นไข้เดียวหวานบ้านนั้นห้องเสียพ่อแม่ข้างบ้านเป็นอัมพาตเดินไม่ได้ น้าคนนี้ก็เป็นหั้งเบาหวานความดัน บ้านถัดไปซื้อหอยแครงมากินแล้วห้องเสียหั้งบ้าน เจ้าน้ำท่อน้ำมันยังบอกว่ามีเด็กเป็นไข้เลือดออกอยู่ที่โรงพยาบาล หนังสือพิมพ์ก็ลงข่าวว่ามีโรคไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ที่เมืองนอก

ในจำนวนการเจ็บป่วยทั้งหลาย

โรคบาดนับว่าอันตรายและทำให้เกิดความเสียหายมากที่สุด เพราะเป็นโรคที่เกิดกับคนจำนวนมากอย่างรวดเร็ว หล่ายโรคทำให้เสียชีวิต เสียสุขภาพหรือเสียทรัพย์

โรคบาดสามารถป้องกันได้ หรือลดความรุนแรงได้ด้วยวิธีการป้องกันควบคุมโรคอย่างเป็นระบบ ถูกวิธี รวดเร็ว และด้วยความร่วมมือจากทุกภาคส่วน

พวกเรา เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน
ที่สามารถช่วยบรรเทา
และลดปัญหาโรคบาดได้

เราทุกคนจะ
สู้กับปัญหาโรคบาด
ในชุมชนของเรา

แบบ ๗.๑

2. โรคระบาดคืออะไร สำคัญแค่ไหน

โรคระบานมีหลายแบบ การเจ็บป่วยทุกอย่างทำให้เกิดการระบาดได้ ถ้ามีลักษณะอย่างใดอย่างหนึ่ง ดังนี้

1. มีจำนวนผู้ป่วยมากกว่าจำนวนปกติที่เคยมี

หรือมากกว่าจำนวนที่คาดว่าจะมีได้ในช่วงเวลาหนึ่ง เช่น หมู่บ้านแห่งหนึ่ง ปกติจะมีผู้ป่วยอุจจาระร่วงวันละ 1 - 2 ราย ถ้ามีผู้ป่วยเพิ่มเป็น 5 รายในวันเดียวกัน เรียกว่า “โรคอุจจาระร่วงระบาด”

2. มีผู้ป่วยพร้อมกันจำนวนมาก (ตั้งแต่สองรายขึ้นไป)

หลังจากไปร่วมกิจกรรมบางอย่างด้วยกันมา เช่น มีผู้ป่วยโรคอาหารเป็นพิษพร้อมกันมากกว่า 10 ราย หลังจากที่ไปร่วมงานเลี้ยงในงานแต่งงานแห่งหนึ่ง เรียกได้ว่า “โรคอาหารเป็นพิษระบาด”

ตายแล้ว !!
สูกศีรษะฉัน
ป่วยพร้อมกันหลายคน
อาหารเป็นพิษระบาด
แล้วสิเนี่ย

ปลัดรัฐเปล่า
ด้ามโกรอันตราย
แม้เพียงรายเดียว
ก็อว่าเกิดการระบาดแล้ว

ลุงเก่งจัง
ผู้พิ่งรู้
เองครับ

3. มีผู้ป่วยเป็นโรคที่กระ Harr วงศารณสุขกำหนดว่า เป็นโรคอันตราย แม้เพียง 1 ราย เช่น อหิวาต์โรค โรคไข้หวัดนก โรคโปลิโอ โรคพิษสุนัขบ้า เป็นต้น
4. มีผู้ป่วยเป็นโรคที่ไม่รู้จัก หรือเหตุการณ์ที่ไม่เคยพบ ในพื้นที่มาก่อน ให้นับว่าเป็นการระบาดไว้ก่อน เช่น ไก่ป่วยตายผิดปกติจำนวนมาก

หนอนคะ
โรคอะไรบ้าง
ที่ระบาดบ่อย ๆ

การถูกเวลา
ป้าอ่านข้างล่าง
นี้ได้เลยจ้า

ตัวอย่างรายชื่อโรคที่ทำให้เกิดการระบาดได้ปอยในพื้นที่ต่าง ๆ

- โรคอุจจาระร่วง
- โรคอาหารเป็นพิษ
- โรคมือ เห้า ปาก
- โรคไข้เลือดออก
- โรคไข้ป่าดื้อยุบงลาย
- โรคไข้หวัดใหญ่
- โรคไข้ฉีนูน
- โรคตาแดง(ชนิดระบาด)
- โรคหัด ฯลฯ

หัวดันกระแทบหนัก
ໄగ่ตามอีกรอบลอก

ท่านนี่

ไข้เลือดออกกระบาด
ป่วยเพิ่มมากไปซึ่ง

ท่านนี่

โรคระบาดมีความสำคัญ เพราะทำให้เกิดความสูญเสีย
และพบการเกิดโรคระบาดบ่อยครั้งมากขึ้นทุกขณะ

ตัวอย่างความสูญเสียจากโรคระบาด เช่น

- ทำให้มีผู้เสียชีวิตก่อนวัยอันสมควร
- ผู้ป่วยและญาติ ทุกชั้นบรรดาจากภาระเจ็บป่วย
- เกิดความเครียด วิตกกังวล และมีปัญหาสุขภาพจิต
- ผู้ป่วยและญาติ ต้องเสียค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาพยาบาล
และสูญเสียรายได้จากการไปทำงานไม่ได้
- ประเทศไทยสูญเสียทางเศรษฐกิจ เช่น โรคไข้หัวดันทำให้เปิดไก่ และไข่ขายไม่ได้ ต้องทำลายทั้งจำนวนมหาศาล

ลูกฉันคนพ่อน รพ.
หนอว่า เป็นไข้เลือดออก
ส่วนไอด้านเล็ก ตัวรุนแรง
อยู่ที่บ้านจะ

ทุกวันนี้ มีแนวโน้มที่จะพบโรคระบาดป่วยขึ้น ความรุนแรงเพิ่มขึ้น และมีโรคชนิดใหม่ ๆ มา กขึ้น เนื่องจาก

จำนวนประชากรมากขึ้น เนื่องจากจำนวนบ้านที่มากขึ้น เขตเมืองมีประชากรหนาแน่นและมีชุมชนแออัดเพิ่มขึ้น โรงงานที่มีคนงานจำนวนมากเกิดขึ้นทั่วประเทศ ประชาชนจึงติดโรคง่าย แต่ป้องกันโรคยากกว่าเดิม

การคมนาคมสะดวกรวดเร็วขึ้น ทั้งถนนทางที่ทันสมัย และการเดินทางโดยเครื่องบิน ทำให้เชื้อโรคสายพันธุ์ใหม่ จากต่างประเทศ สามารถเข้าถึงหมู่บ้านเล็ก ๆ ได้ภายในไม่กี่วัน จากเดิมต้องใช้เวลาหลายเดือน หรือ เป็นปี

มีแหล่งโรคร่วมกันมากขึ้น เช่น กินอาหารที่ร้านเดียวกัน ซื้ออาหารจากตลาดหรือโรงงานอาหารแห้งเดียวกัน ใช้น้ำจากระบบประปาเหมือนกัน ไปเรียนในโรงเรียนเดียวกัน ได้รับความพิษจากโรงงานแห้งเดียวกัน เป็นต้น

ตัวอย่างโรคระบาดระดับประเทศ

พิษจากไข่หุลิซึมใน
หน่อไม้ปีบ พ.ศ. 2549
จ.น่าน มีผู้ป่วยจำนวน
209 ราย

อหิว่าตอกโรค ต้นเหตุจาก
หอยแครง พ.ศ. 2550 ระบาด
50 จังหวัด (ส่วนใหญ่เป็น
ภาคอีสาน) มีผู้ป่วยจำนวน
1,419 ราย

ไข้หวัดนก
พ.ศ. 2547 - 2549
ระบาด 16 จังหวัด ผู้ป่วย
25 ราย เสียชีวิต 17 ราย

ไข้หวัดใหญ่สายพันธุ์ใหม่ 2009
พ.ศ. 2552 ระบาด
ทุกจังหวัด มีผู้ป่วยและ
ผู้ติดเชื้อนับล้านราย

ไข้ป่าดซื้อญี่ปุ่นลาย
พ.ศ. 2551 ระบาด 8 จังหวัดภาคใต้
ผู้ป่วย 2,494 ราย
พ.ศ. 2552 ระบาด 58 จังหวัด
ผู้ป่วย 52,057 ราย

3. จะป้องกันและควบคุมโรคระบาดได้อย่างไร

ต้องทำการป้องกันการเกิดโรคอย่างเข้มแข็ง และมีมาตรการเพิ่มเติมเพื่อควบคุมการระบาดของโรค

มาตรการป้องกันการเกิดโรค

เพื่อป้องกันไม่ให้เจ็บป่วยในคนแต่ละคน เช่น รับประทานอาหารและน้ำที่สะอาดป้องกันโรคอุจจาระร่วง นอนในมุ้งป้องกันโรคไข้เลือดออก สามารถเห้าบู๊ทป้องกันโรคไข้ฉีนู ฉีดวัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ เป็นต้น

เพื่อป้องกันโรคระบาด
แม่ค้าทุกคน
ต้องใส่ใจความสะอาด
ล้างมือด้วยน้ำและสบู่
ก่อนปรุงอาหาร
และหลังออกจากห้องน้ำ

มาตรการป้องกันควบคุมการระบาด

เป็นการดำเนินการเพื่อไม่ให้มีจำนวนผู้ป่วยที่เข้าข่ายเป็นการระบาด ได้แก่

1. การเฝ้าระวังโรค เป็นการติดตามสถานการณ์โรค ดูว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้น หรือมีความผิดปกติอย่างไรหรือไม่

2. การสอบสวนโรค ถ้าพบผู้ป่วยผิดปกติ

ต้องสอบสวนหาที่มาหรือแหล่งโรคโดยเร็ว เพื่อกำจัดต้นเหตุการระบาด

เด็กป่วยจากขนมจีน หรือ
นมบุตร หรือสถานศูนย์ ถ้าสอบสวนโรค
คงจะรู้ว่าสถานศูนย์ได้แน่

3. การควบคุมการระบาด โดยการควบคุมโรคที่ต้นเหตุ

และเร่งรัดมาตรการป้องกันโรคบางอย่างให้เข้มงวดเป็นพิเศษ

ความเชื่อมโยงของการเฝ้าระวังโรค
การสอบสวนและควบคุมโรคระบาด
ระดับอำเภอและตำบล

หมายเหตุ อักษรบ่อในรูป

รพ.สต. = โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล สอ. = สถานีอนามัย

SRAT หมายถึง ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว

4. การเฝ้าระวังเหตุการณ์ ศีอิจิเฝ้าระวังโรคจากข่าว

การเฝ้าระวังโรคมีหลายวิธี ที่สำคัญคือ เฝ้าระวังในกลุ่มผู้ป่วยที่มารับการรักษา และเฝ้าระวังจากข่าวการเจ็บป่วยในชุมชน

การเฝ้าระวังโรคในผู้ป่วย ใช้วิธีนับรายงานผู้ป่วยที่รักษาในโรงพยาบาลและสถานีอนามัย ซึ่งผู้ป่วยมีการวินิจฉัยโรคแน่นอนจากแพทย์ และพยาบาลที่ได้รับการฝึกอบรม มีการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ทำให้ทราบว่าโรคเกิดกับคนกลุ่มใด ส่วนใหญ่เกิดที่ไหน ช่วงเวลาใด วิธีการนี้เชื่อถือได้มาก แต่บางครั้งล่าช้า และไม่ครบถ้วน เพราะไม่รวมข้อมูลผู้ป่วยที่รักษาเองหรือไปคลินิก

หนอครับ
ที่หนอว่า ปีที่แล้ว
หมู่บ้านเราป่วย
อุจจาระร่วงเยอะ
หนอธู๊ได้ยังไง
หรือครับ

กีหนอมี
ระบบเฝ้าระวังในสังคมชุมชน
เวลาข่าวบ้านเราป่วย
และมาหาหนอน
หนอก็จะรวบรวมข้อมูลไว้
พอนามาเรียบเรียงดู วิเคราะห์ดู
ก็รู้ว่า หมู่บ้านไหน
ป่วยเป็นอย่างมาก

ทำอย่างไรจึงจะทราบสถานการณ์โรคได้รวดเร็วขึ้น

- ข่าวการเกิดโรคสามารถบอกได้ว่ามีโรคเกิดขึ้นที่ไหน
- ข่าวเรื่องผิดปกติเป็นที่นิยมพูดคุยหรือส่งข่าวมากกว่าเรื่องปกติ
- การแจ้งหรือส่งข่าวเป็นวิธีที่เร็วกว่าการรายงานเป็นขั้นตอน

ข่าว จึงใช้เฝ้าระวังโรคได้ เรียกว่า “การเฝ้าระวังเหตุการณ์” โดยเฝ้าสังเกตการเจ็บป่วยในชุมชน ถ้าพบเหตุการณ์ที่น่าจะผิดปกติ ให้รีบแจ้งข่าวหรือส่งข่าวถึงกันทันที วิธีการนี้ง่าย สะดวก เหนาะสำหรับใช้ในชุมชน แต่มีข้อควรระวังจากการแจ้งข่าวช้าช้อน และการแจ้งข่าวคลาดเคลื่อน เนื่องจาก จำข้อมูลมาผิด หรือลืมข้อมูลที่สำคัญบางอย่าง

คุณ เป็นคนหนึ่งໃห้ใน
ที่ทราบข่าวเหตุการณ์ໄກลับ้าน

เส鸣ฯ

5. โครงการที่จะทราบข่าว เหตุการณ์ในชุมชน

ผู้ที่รู้จักหรือเกี่ยวข้องกับผู้ป่วยทุกคน มีโอกาสทราบข่าว
การป่วยได้ทั้งหมด

สมมติว่าเกิดโรคอุจจาระร่วงใน ครอบครัวที่มีผู้ป่วย 4 คน
(พ่อ แม่ สูง ปู่) ผู้ทราบข่าว ได้แก่

- ➡ เจ้าหน้าที่สาธารณสุข (รพ.สต./สอ./ศบส.) ในพื้นที่
- ➡ อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) และอาสาสมัครอื่น ๆ เช่น อาสาสมัครปศุสัตว์ อาสาภัยชีพภัยฯ
- ➡ เพื่อน เพื่อนบ้าน ผู้ร่วมงาน
- ➡ กำนันผู้ใหญ่บ้าน สมาชิก อบต./เทศบาล
- ➡ นักการเมืองห้องถีน ครุ ตำรวจ
- ➡ ผู้สื่อข่าวในพื้นที่ ผู้ดำเนินรายการวิทยุชุมชน
- ➡ ชุมชนผู้สูงอายุ ชุมชนออกกำลังกาย กลุ่มเยาวชน-สตรี
- ➡ คลินิกเอกชน ร้านขายยา
- ➡ พระเณรที่วัด เจ้าของร้านค้าปลีกในชุมชน ๆ

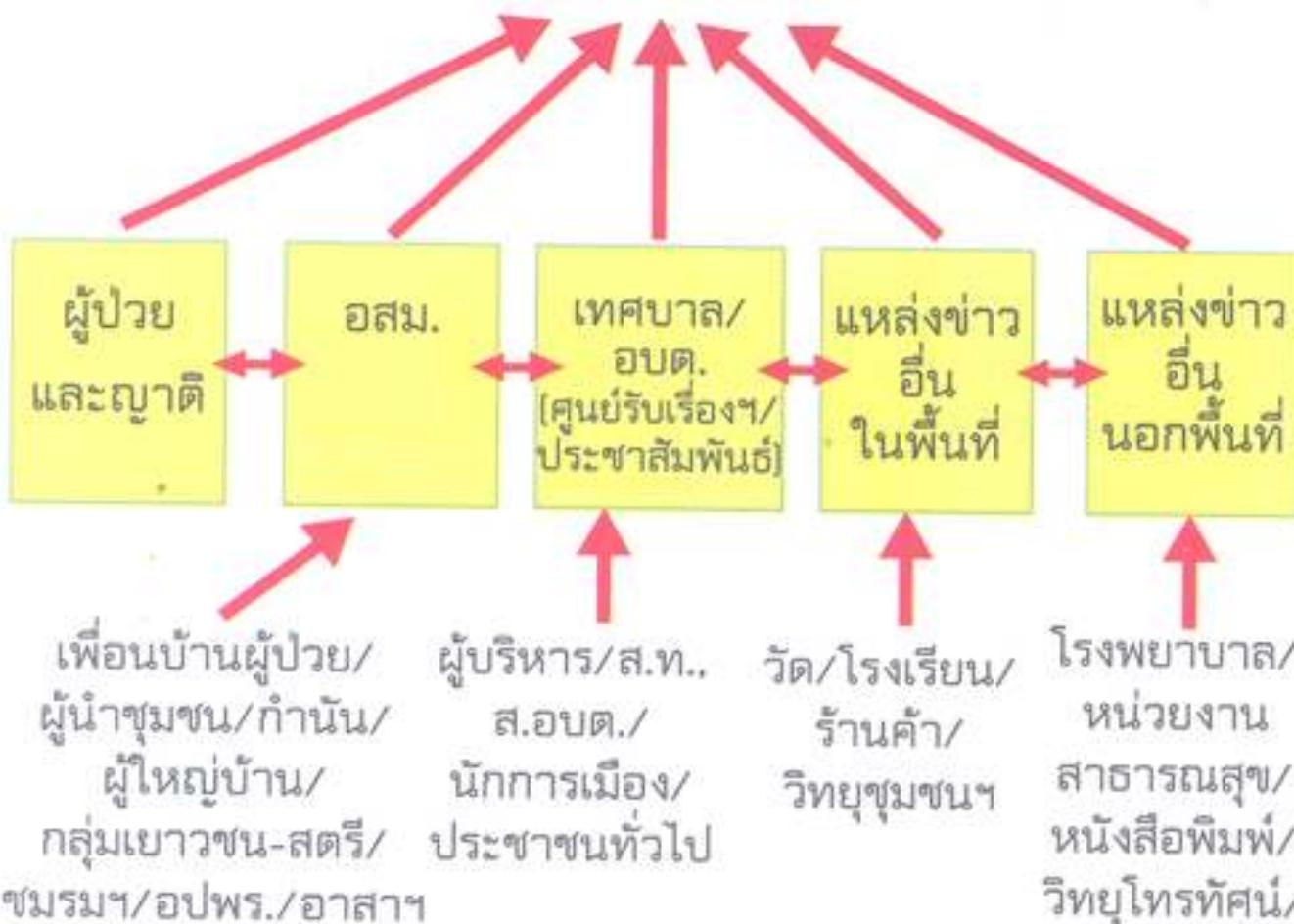
เมื่อมีผู้ทราบข่าวหลายคน
ป้อมทำให้ทุกเหตุการณ์ได้รับการแจ้งข่าว
ข่าวไปให้การเฝ้าระวังโรคในชุมชนมีประสิทธิภาพสูง

เครือข่ายเฝ้าระวังเหตุการณ์ในชุมชน

ศูนย์รับแจ้งฯฯประจำตำบล

[รพ.สต./สอ./ศบส.]

*คำย่อ

รพ.สต. = โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบล

สอ. = สถานีอนามัย

ศบส. = ศูนย์บริการสาธารณสุขเทศบาล

อย่างนี้คือระบบเฝ้าระวังชุมชนที่มีความต่อเนื่องกันทั่วทั้งชุมชน

6. ถ้าจะแจ้งข่าวเหตุการณ์ มีเกณฑ์และวิธีการอย่างไร

เกณฑ์แจ้งข่าว มีทั้งเหตุการณ์เกิดโรคและปัจจัยเสี่ยง ได้แก่

1. โรคหรือกลุ่มอาการทั่วไปที่พบบ่อย

- 1.1 มีผู้ป่วยเป็นกลุ่มพร้อมกันหลายคนด้วยอาการแบบเดียวกัน
- 1.2 มีผู้ป่วยเป็นโรคที่สำคัญ รวมถึงสังสัยว่าจะป่วย
- 1.3 มีผู้ป่วยเป็นโรคที่รุนแรงกว่าปกติ

2. โรคใหม่หรือกลุ่มอาการที่ไม่เคยพบในพื้นที่

- 2.1 มีผู้ป่วยเป็นโรคที่ไม่รู้จักหรือไม่เคยพบในพื้นที่มาก่อน
- 2.2 มีผู้เสียชีวิตอย่างรวดเร็วโดยไม่ทราบสาเหตุ

3. เหตุการณ์ที่เป็นปัจจัยเสี่ยงต่อการเกิดโรคในคน

- 3.1 มีสัตว์ป่วยและตายจำนวนมาก
- 3.2 พบรากและน้ำที่ไม่ปลอดภัยจำนวนมาก
- 3.3 อันตรายจากสิ่งแวดล้อม

คุณ เศยสังเกตพบเหตุการณ์เหล่านี้บ้างหรือไม่
และเศยเล่าให้ครับบังใหม่

ตัวอย่างเหตุการณ์ตามเกณฑ์แจ้งช่าว

เกณฑ์	ตัวอย่าง
ผู้ป่วยเป็นกลุ่ม	เช่น โรคอาหารเป็นพิษ อุจจาระร่วง ตาแดง ไข้ออกผื่นทุกชนิด โรคอุปทานหนู โรคสำคัญหรือโรคไม่ทราบซึ่งที่ป่วยเป็นกลุ่มฯ
โรคที่สำคัญ	เช่น อหิวาตกโรค มือเท้าปาก ไข้เลือดออก ไข้ปวดข้อบุ芊กลาง ไข้หวัดนก ไข้หวัดใหญ่2009 ปอดบวม พิษสุนัขบ้า ไข้ฉีนู ไข้กานพหลังแ่อนฯ
โรคที่รุนแรง กว่าปกติ	เช่น ถ่ายเป็นน้ำอุจจาระหรือเสียชีวิต เป็นโรคหวัดที่มีอาการหนักหรือเสียชีวิต ฯ
โรคที่ไม่เคยพบ ในพื้นที่มาก่อน	เช่น โรคมาลาเรียในพื้นที่ที่ปลอดโรค โรคสำคัญที่ยังไม่เคยพบในพื้นที่ โรคที่ไม่มีเครื่องจักรในพื้นที่นั้น ฯ
เสียชีวิตอย่าง รวดเร็วโดย ไม่ทราบสาเหตุ	โรคที่ยังไม่ทราบซึ่งอาจเป็นโรคระบาดชนิดใหม่ หรือเกิดจากเชื้อโรคสายพันธุ์ใหม่ที่รุนแรง
สัตว์ป่วย และตาย จำนวนมาก	ที่พบได้บ่อย เช่น เปิดไก่ วัว ควาย ปลาตายในน้ำ ฯ
อาหารและน้ำที่ ไม่ปลอดภัย	เช่น นมโรงเรียนมีกลิ่นบุด พบรากขาวเนื้อปลาปักเป้า ขายเนื้อสัตว์ที่เป็นโรคตาย ฯ
อันตรายจากสิ่ง แวดล้อม	เช่น กองขยะพิษ กลิ่นหรือควันพิษจากโรงงาน ตลาดที่มีหนูหรือแมลงวันฯกชุม ฯ

วิธีการแจ้งข่าวไปยังศูนย์รับแจ้งข่าวประจำตำบล

1. จะมั่นใจก่อนว่าเป็นเหตุการณ์ผิดปกติจริง ตามเกณฑ์แจ้งข่าวไม่ควรแจ้งข่าวลือ หรือข่าวที่บอกต่อ กันมาโดยไม่มีหลักฐาน
2. ช่องทางการแจ้งข่าว ทำได้หลายช่องทาง
 - บอกข่าวด้วยตนเองที่โรงพยาบาลหรือสถานีอนามัย
 - แจ้งทางโทรศัพท์ไปที่เจ้าหน้าที่สาธารณสุขในลับบ้าน
 - แจ้งข่าวผ่านอาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.)
 - แจ้งเหตุการณ์เสียงต่อโกรคหรือเหตุรำคาญที่เทศบาลหรือ อปด.

3. รายละเอียดในการแจ้งข่าว
 - ชื่อผู้แจ้งพร้อมเบอร์โทรศัพท์
 - ชื่อโกรคที่ทราบ รายละเอียดของอาการหรือเหตุการณ์ที่สงสัย
 - จำนวนผู้ป่วยและผู้เสียชีวิต (ถ้ามี)
 - วัน เดือน ปี และสถานที่เกิดเหตุ

ตัวอย่างการแจ้งข่าว

ตัวอย่างที่ 1

ผู้แจ้ง นางเล็ก พritchard หุน [อสม.]

เหตุการณ์ที่แจ้ง “อสม.มาบอกว่าวันนี้ไปพบผู้ป่วยไข้ ไอ เจ็บคอ ที่บ้านเลขที่ 1 หมู่ 2 มีผู้ป่วย 3 คน

ซึ่งลุงบุญมีป่วยอยู่กับบ้าน อาการค่อนข้างมาก หลาน(อายุ 7 ปี) อาการเล็กน้อย วิงเล่นได้ ป้าบัวผันนอนอยู่โรงพยาบาล
หมอบส่งสัญญาข้อความในญี่ 2009”

ตัวอย่างที่ 2

ผู้แจ้ง นายไนญ่ โถเหลือหลาย [ปลัด อบต.]

เหตุการณ์ที่แจ้ง “ปลัดโทร.มาบอกว่ามีผู้ไปแจ้ง อบต.

ว่าเมื่อวันเสาร์เห็นรถบรรทุก 6 ล้อ 2 คัน

บรรทุกขยะมาเอบทึ้งในพื้นที่บ้านหนองแหน

ลักษณะเป็นากสีน้ำตาลแดงและสารคล้ายการเนยน้ำสีขาว

เห็นเพาะยะ และมีสารไหลไปลงบ่อจุนน้ำเป็นสีขาวขุ่น

มีกลิ่นเหม็นจัดทั่วบริเวณ ให้อ่านมายไปดู”

ตัวอย่างที่ 3

ผู้แจ้ง โภเสิง แสนดี [ร้านชำข้างวัด]

เหตุการณ์ที่แจ้ง “มาถามว่าโรคคุณกัลยาเป็นยังไง

อันตรายมากไหม เพราะลูกสาวไปเที่ยวภาคใต้

กลับมาก็ไม่สบาย มีไข้ ปวดซื้อ เดินไม่ไหว พาไปโรงพยาบาล

หมอบอกว่าเป็นโรคนี้ (หมายเหตุ สงสัยเป็นโรคชิคุนกุนยา

โภเสิงคงฟังผิด)”

7. หมอย่อเข้าช่วยที่แจ้งไปทำอะไร

ทุกช่วยที่ได้รับแจ้ง จะมีการนำไปตรวจสอบ และวิเคราะห์ว่า มีการระบาดของโรคหรือไม่ ตามขั้นตอน ดังนี้

ช่วยทั้งหมดที่ได้รับ จะนำไปบันทึก เป็นหลักฐานในทะเบียนรับแจ้งช่วย

พิจารณาว่าได้ช่วยจากใครบ้าง ให้ข้อมูล ตรงกันไหม มีหลักฐานยืนยันหรือไม่

ตรวจสอบข้อเท็จจริงของเหตุการณ์ และหาข้อมูลเพิ่มเติมจากที่เกิดเหตุ

วิเคราะห์ว่าโรคนั้นผิดปกติจริงหรือไม่ จะแพร่ระบาดหรือสูญเสียเพิ่มขึ้นหรือไม่

รีบรายงาน หรือส่งช่วยต่อถึงผู้เกี่ยวข้อง รวมทั้งแจ้งเตือนภัยให้ประชาชนทราบ

หลังการแจ้งช่วย เราเมืองช่วยกันหมอบ
ทำงานต่ออีกแบบเดิมๆครับ

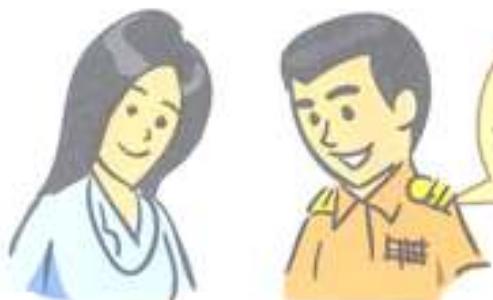

8. ควบคุมโรคระบาดเบื้องต้น โดยชุมชน เพื่อชุมชน

การควบคุมโรคระบาดเบื้องต้น เป็นการทำให้โรคหยุดแพร่ระบาดหรือหมดไป ชุมชนในพื้นที่สามารถทำกิจกรรมบางอย่างได้ก่อน เพราะใกล้ชิดเหตุการณ์ที่สุด

ประสิทธิภาพในการควบคุมการระบาดของโรค ขึ้นอยู่กับ

1. ความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ทั้งในชุมชนและนอกพื้นที่
2. มีการดำเนินการเบื้องต้นบางอย่างทันทีที่เกิดเหตุ เช่น เก็บอาหารที่สงสัยไว้ เพื่อรอเจ้าหน้าที่นำไปตรวจหาเชื้อโรค อาหารเป็นพิษ
3. การสอบสวนโรคที่มีประสิทธิภาพ สามารถค้นหาที่มา หรือแหล่งโรคของการระบาดได้เร็ว ทำให้กำจัดต้นเหตุของปัญหาได้
4. ใช้วิธีการควบคุมโรคที่ถูกหลักวิชาการ ตรงกับชนิดของโรค ตามตัวอย่างในภาคผนวก

หมอบ่ากับจังหวะ การนำเสนอเหตุและการควบคุมโรคนั้น ทำเพื่อแก้ปัญหา ไม่ใช่การจับผิด ไม่ใช่การค้นหาคนทำผิด ในชุมชนจะให้ความร่วมมือทุกฝ่ายและครัวเรือน

บทบาทภาคส่วนต่าง ๆ ในการเฝ้าระวัง และควบคุม การระบาด

- 1. ผู้ป่วยและญาติ** เป็นจุดเริ่มต้นของเหตุการณ์ ถ้ามีผู้ป่วยหรือญาติตัวอย่างโดยตามเกณฑ์ที่ต้องแจ้งข่าว ผู้ป่วยหรือญาติควรแจ้งให้ อสม. หรือเจ้าหน้าที่ทราบโดยเร็ว
- 2. อาสาสมัครสาธารณสุข ผู้นำชุมชน และประชาชนทั่วไป** ช่วยสังเกตเหตุการณ์เกิดโรคและปัจจัยเสี่ยง แจ้งข่าวโดยเร็ว และช่วยดำเนินการเบื้องต้นเพื่อควบคุมการระบาด
- 3. ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (RRAT)** เป็นทีมงานหลักในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ สอบสวนหาต้นเหตุที่มาของความผิดปกติ และควบคุมเพื่อยับยั่งการแพร่ระบาดของโรค
- 4. หน่วยงานสาธารณสุขทุกระดับ โรงพยาบาล และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น** สนับสนุนการปฏิบัติงานของทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว ทั้งด้านข่าวสาร วิชาการ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ การสื่อสาร และyanพานะ

9. รู้จักกับทีมเฝ้าระวัง สอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SRRT)

หน่วยงานด้านป้องกันควบคุมโรค ต้องมีทีมเคลื่อนที่เร็ว เพื่อแก้ไขเหตุการณ์ฉุกเฉินกรณีเกิดโรคระบาด

ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว หรือ ทีม SRRT(เอกสารร่อร์ที) ย่อมาจาก Surveillance and Rapid Response Team หมายถึง ทีมปฏิบัติการประจำหน่วยงานด้านป้องกัน-ควบคุมโรค มีบทบาทภารกิจดังนี้

1. เฝ้าระวังโรคติดต่อที่มีโอกาสแพร่ระบาดรวดเร็วrunแรง
2. ตรวจจับเหตุการณ์ความผิดปกติทางสาธารณสุข
3. สอบสวนโรคอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว
4. ควบคุมการระบาดขั้นต้นทันที
5. และเปลี่ยนข้อมูลและทำงานร่วมกันเป็นเครือข่าย

เมื่อปี 2547 กระทรวงสาธารณสุขได้จัดตั้งทีม SRAT หัวประจำศึกจำนวน 1,030 ทีม และปี 2553 กำหนดให้มีทีมเครือข่ายระดับ **ตำบล** จำนวน 2,000 ทีม ดังนี้

ระดับทีม SRAT	ประจำ หน่วยงาน	บทบาทและความสามารถ
ทีมส่วนกลาง 1 ทีม	กรมควบคุมโรค กระทรวง สาธารณสุข	ทีมเชี่ยวชาญระดับประเทศ สามารถประเมินสถานการณ์ สนับสนุนทางวิชาการชั้นสูง วางแผนแก้ไขสถานการณ์ประเทศ
ทีมเขต 12 ทีม	สำนักงานป้องกัน ควบคุมโรคเขต	ทีมระดับประเทศที่ประจำอยู่ ต่างจังหวัด เพื่อประสานงาน และสนับสนุนทีมระดับจังหวัด
ทีมจังหวัด 76 ทีม	สำนักงาน สาธารณสุขจังหวัด และกรุงเทพ- มหานคร	ทีมพี่เลี้ยงให้กับทีมอำเภอ สามารถตรวจสอบบัญชีเหตุการณ์ และสนับสนุนปฏิบัติการทุกด้าน
ทีมอำเภอ 941 ทีม	สำนักงาน สาธารณสุขอำเภอ ร่วมกับโรงพยาบาล และ ศูนย์บริการ สาธารณสุข กม.	ทีมปฏิบัติการหลักในพื้นที่ สามารถตรวจจับเหตุการณ์ สอบสวนโรค และควบคุมการ ระบาดชั้นต้นได้ด้วยตนเอง
ทีมเครือข่าย ระดับตำบล ทุกตำบล	โรงพยาบาล ส่งเสริมสุขภาพ ตำบล	ทีมดำเนินหน้าของทีมอำเภอ เพื่อช่วยในการเฝ้าระวังเหตุ และปฏิบัติการเบื้องต้น

10. มาร่วมเป็นทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล

ทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล เป็นทีมประจำโรงเรียนฯ ที่ส่งเสริมสุขภาพตำบล ทำงานประสานกับทีมระดับอำเภอ มีบทบาทสำคัญในการเฝ้าระวังเหตุการณ์ในพื้นที่ และทำกิจกรรมควบคุมโรคบางอย่างทันทีที่เกิดเหตุ

เป้าหมายความสามารถของทีมเครือข่ายระดับตำบล ได้แก่

1. รู้เรื่อง

รู้เหตุการณ์การเกิดโรคและปัจจัยเสี่ยง จากอาสาสมัครผู้นำชุมชน ประชาชนทั่วไป รวมถึงผู้ป่วยและญาติ

2. แจ้งข่าวเร็ว

รวมถึงการรวบรวมข่าวจากแหล่งต่าง ๆ ในพื้นที่ และส่งต่อข่าวเข้าสู่ศูนย์รับแจ้งข่าวประจำตำบล

3. ควบคุมโรคเร็ว

ด้วยมาตรการเบื้องต้นทันทีที่เกิดเหตุการณ์ที่สงสัยว่าผิดปกติ

“รู้เรื่อง แจ้งข่าวเร็ว ควบคุมโรคเร็ว”

จำนวนสมาชิกทีม SRAT เครือข่ายระดับตำบล อย่างน้อย 5 คน ประกอบด้วย

- พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุขประจำโรงพยาบาล-ส่งเสริมสุขภาพตำบลหรือสถานีอนามัย แห่งละ 1 คน
- อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) อย่างน้อย 3 คน
- บุคลากรห้องถีน จาก อปต.หรือเทศบาล แห่งละ 1-2 คน
- บุคลากรอื่น เช่น ครู ทีมกู้ชีพกู้ภัย ผู้สื่อข่าว ผู้จัดรายการ วิทยุชุมชน อาสาสมัครปศุสัตว์ฯ จำนวนเท่าที่เหมาะสม

บทบาทหน้าที่ของสมาชิกทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล

พยาบาลหรือเจ้าหน้าที่สาธารณสุข ทำหน้าที่หัวหน้าทีม และ

- 1) ตรวจสอบและวิเคราะห์ข่าวเหตุการณ์
- 2) รับและส่งข่าวกับทีมระดับอำเภอ
- 3) ร่วมสอบสวนโรคในฐานะสมาชิกทีม SRRT ระดับอำเภอ

อาสาสมัครสาธารณสุข (อสม.) ทำหน้าที่

- 1) ประสานงานกับ อสม.ทั้งตำบลในการหาข่าวเหตุการณ์
- 2) ดำเนินการเบื้องต้นเพื่อควบคุมการระบาดของโรค
- 3) สันับสนับการสอบสวนโรคของทีม SRRT ระดับอำเภอ

บุคลากรท้องถิ่น จาก อบต.หรือเทศบาล ทำหน้าที่

- 1) เฝ้าระวังเหตุการณ์ผิดปกติที่มีผู้แจ้งต่อ อบต.หรือเทศบาล
- 2) ประสานงาน อบต.หรือเทศบาล เพื่อสนับสนุนกำลังคน วัสดุอุปกรณ์ ยานพาหนะและงบประมาณ ในการปฏิบัติงาน

บุคลากรอื่น ทำหน้าที่ช่วยกันเฝ้าระวังเหตุการณ์

และประสานสนับสนุนการสอบสวนควบคุมโรค

11. อสม.และ ทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล สำคัญอย่างไร

- ➔ ปัญหาของโรคระบาดเริ่มจากจุดเล็ก ๆ เช่น มีผู้ป่วย 1 คน หรือ 1 กลุ่ม หรือจากเหตุการณ์เสี่ยงบางอย่างที่เริ่มสั่งเกตได้ หลังจากนั้น จึงเพิ่มจำนวนผู้ป่วย และขยายวงออกไป กลายเป็นโรคระบาด
- ➔ การเฝ้าระวังเหตุการณ์ที่ดีช่วยให้พบปัญหาตั้งแต่เริ่มต้น และการดำเนินการทันทีที่พบปัญหาช่วยควบคุมการระบาด ได้ง่ายขึ้น
- ➔ อสม.ทุกคน และทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล เป็นผู้มีบทบาท สำคัญในการเฝ้าระวังเหตุการณ์และดำเนินการเบื้องต้นเพื่อ ควบคุมการระบาดของโรค
- ➔ อสม.ทุกคน และทีมเครือข่ายระดับตำบล จึงเป็นทีมงานที่ ป้องกันภัยทางสุขภาพให้กับประชาชนอย่างแท้จริง

ภาคผนวก

ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ
และกิจกรรมควบคุมการระบาดเบื้องต้น

1. กลุ่มอาการผิดปกติของระบบทางเดินอาหาร

1.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้ เช่น อหิวาตกโรค อาหารเป็นพิษ โรคอุจจาระร่วง ลำไส้อักเสบ โรคบิด ๆ

1.2 ตัวอย่างอาการที่พบบ่อย ได้แก่ อาเจียนมาก หรือถ่ายเป็นน้ำ หรือ ถ่ายเหลวตั้งแต่ 3 ครั้งขึ้นไปใน 1 วัน

1.3 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม. และ อปด./เทศบาล

- ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. [สอ.] ทันที
- ➔ เก็บอาหารที่สงสัยที่ยังมีเหลืออยู่ ไว้ในตู้เย็น เพื่อส่งตรวจหาเชื้อโรค (ไม่ต้องเก็บในช่องน้ำแข็ง)
- ➔ ผู้ป่วยที่มีอาการรุนแรง ส่งสถานพยาบาลเพื่อรับการรักษา

1.4 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRRT

- 1) ค้นหาและสั่งเก็บอาหารที่สงสัยว่าเป็นต้นเหตุ
- 2) ค้นหาผู้ป่วยรายใหม่ในบ้านและในชุมชนเดียวกัน
- 3) ค้นหาผู้ป่วยรอบอาหารและผู้บริการอาหาร ที่มีอาการป่วยหรือสงสัยว่าติดเชื้อ
- 4) ค้นหาสถานที่ที่ประกอบอาหาร หรือเก็บรักษาไม่ถูกต้อง
- 5) ปรับปรุงสุขาภิบาลอาหารให้ถูกสุขลักษณะ

2. กลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่

- 2.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้ เช่น ไข้หวัดใหญ่ ไข้หวัดนก ปอดบวม ๆ
- 2.2 ตัวอย่างอาการที่พบบ่อย ได้แก่ ไข้สูง ไอ เจ็บคอ มีน้ำมูก หายใจลำบาก หรือ หอบ
- 2.3 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม.และ อบต./ เทศบาล
 - ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. (สอ.) ทันที
 - ➔ แนะนำให้แยกผู้ป่วยออกจากผู้อื่น ประมาณ 1 สัปดาห์ โดยเฉพาะคนใกล้ชิดที่เป็นกลุ่มเสี่ยง
 - ➔ แนะนำให้แยกสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ป่วย ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น
 - ➔ แนะนำให้ผู้ป่วยสวมหน้ากากอนามัย เมื่ออยู่ใกล้ผู้อื่น
 - ➔ หากผู้ป่วยเป็นกลุ่มเสี่ยง เช่น หญิงตั้งครรภ์ คนอ้วนมาก มีโรคประจำตัว แนะนำให้ไปหาหมอ
 - ➔ หากไม่ใช่กลุ่มเสี่ยง แต่มีไข้สูงติดต่อกัน 2 วันหรือเริ่มมีอาการเหนื่อย แนะนำให้ไปหาหมอ
 - ➔ คนที่ใกล้ชิดผู้ป่วย ให้สังเกตอาการตนเอง 1 สัปดาห์ ถ้าเริ่มป่วยให้ปฏิบัติเหมือนผู้ป่วย

บังมีต่อน้ำ 30

ภาคผนวก - ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ และกิจกรรมควบคุมการระบาดเบื้องต้น

2. กลุ่มอาการคล้ายไข้หวัดใหญ่(ต่อ)

2.4 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRAT

- 1) การรณรงค์ให้วัคซีนป้องกันโรคไข้หวัดใหญ่ในกลุ่มเสี่ยง
- 2) การสังหารผู้คนจำนวนมากมาชุมนุมกัน
- 3) การกำจัดสัตว์ปีกในพื้นที่การระบาด
- 4) การให้ความรู้และสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันโรค เช่น สำรวจหากอนามัย สังฆมือป่วยฯ

ภาคผนวก - ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ และกิจกรรมควบคุมการระบาดเบื้องต้น

3. กลุ่มโรคติดต่อที่นำโดยยุง

3.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้และอาการที่พบ

โรคไข้เลือดออก มีอาการไข้สูงหลายวัน เบื้องอาหาร ปวดห้อง ห้องอีด มีจุดเลือดออกตามตัว อาจซึมหรือขึ้น หรือไปนานมอแล้วพบว่าเป็นไข้เลือดออก

โรคไข้ปอดข้อบุญลาย มีอาการไข้ ปวดข้อหรือข้อบวม มีผื่น ปวดกล้ามเนื้อ ปวดศีรษะ ปวดกระบอกตา

3.2 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม. และ อบต./เทศบาล

- ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. [สอ.] ทันที
- ➔ เช็คตัวลดไข้ และแนะนำให้ไปนานมอ (ถ้ายังไม่ได้ไป)
- ➔ ป้องกันยุงกัดผู้ป่วย โดยพยายามกันยุงและนอนในมุ้ง ห้องกลางวันและกลางคืน เพื่อไม่ให้แพร่เชื้อไปสู่คนอื่น
- ➔ สำรวจความชุกชุมของลูกน้ำบุญลายในรัศมี 100 เมตร รอบบ้านผู้ป่วย และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์ยุง

3.3 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRRT

- 1) การพ่นยาฆ่าแมลง
- 2) การป้องกันยุงกัด
- 3) ความร่วมมือจากประชาชนในการลดแหล่งเพาะพันธุ์ยุง
- 4) การจัดการสิ่งแวดล้อม

4. กลุ่มอาการไข้ออกผื่น

4.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้ เช่น หัด หัดเยอรมัน สุกใส

4.2 ตัวอย่างอาการที่พบบ่อย ได้แก่ ไข้ มีผื่นตามร่างกาย
อาจมีไอ และมีน้ำมูกร่วมด้วย

4.3 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม. และ
อบต./เทศบาล

- ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. (สอ.) ทันที
- ➔ แนะนำให้แยกผู้ป่วยออกจากผู้อื่น ประมาณ 1 สัปดาห์
- ➔ แนะนำให้แยกสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ป่วย ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น
- ➔ ประสานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเพื่อสอบถามหาสาเหตุ

4.4 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRAT

- 1) ค้นหาผู้ป่วยที่ตั้งครรภ์และแนะนำให้ไปพบแพทย์ทันที
- 2) การรณรงค์สร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค (ให้วัคซีน)
- 3) แนะนำให้ผู้ป่วยอยู่กับบ้าน
- 4) การสั่งห้ามผู้คนจำนวนมากมาชุมนุมกัน
- 5) การให้ความรู้และสร้างความมีส่วนร่วมของชุมชน
ในการป้องกันโรค

ภาคผนวก - ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ และกิจกรรมควบคุมการระบาดเบื้องต้น

5. กลุ่มอาการไข้และมีอาการทางสมอง

5.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้ เช่น ไข้สมองอักเสบ ไข้aphseal ไข้APH ลังแอล์ ไข้หูดับ โรคติดเชื้อทางระบบประสาಥอื่นๆ

5.2 ตัวอย่างอาการที่พบบ่อย ได้แก่ ไข้สูงเฉียบพลัน ปวดศีรษะมาก การรับรู้ตัวเปลี่ยนแปลง [สับสน ซัก ชีม หรือ หมัดสติ]

อาจมีอาการคอแข็ง หรือพับอุดเลือดออกใต้ผิวนัง เป็นจ้ำเลือด บางรายเสียชีวิตอย่างรวดเร็ว บางชนิดเมื่อหายแล้วทำให้หูหนวก

5.3 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดยสม. และ อปด./เทศบาล

➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. (สอ.) ทันที

➔ ระวังไม่ให้คนน้ำลาย หรือ เสmen ของผู้ป่วย

➔ แนะนำให้ส่งผู้ป่วยไปโรงพยาบาล เนื่องจากอาจเป็น โรคติดต่อร้ายแรง

5.4 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRRT

1) ให้วัคซีนป้องกันโรคในกลุ่มที่เสี่ยง [เฉพาะโรคที่มีวัคซีน]

2) กำจัดลูกน้ำ บุ้งตัวแก่ และทำลายแหล่งเพาะพันธุ์บุ้ง

3) แนะนำการปรับปรุงสิ่งแวดล้อมในบ้านและอาคารที่มีผู้คนแออัด

4) แนะนำการป้องกันการติดเชื้อจากหมูและวิธีเลี้ยงหมู ให้ปลอดภัยจากโรค

5) สร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันโรค เช่น ป้องกันบุ้งกัด จัดสิ่งแวดล้อมในบ้านให้ถูกสุขลักษณะฯ

6. กลุ่มโรคติดต่อระหว่างสัตว์และคน

6.1 ตัวอย่างโรคในกลุ่มนี้และอาการที่พบ

โรคพิษสุนัขบ้า มีอาการไข้ ปวดศีรษะ ปวดตัว กลัวน้ำ กลัวลม ระดับการรับรู้ตัวผิดปกติ

โรคไข้ฉีนูนู มีอาการปวดศีรษะเฉียบพลัน ไข้สูง ปวดกล้ามเนื้อมากโดยเฉพาะที่น่อง บางรายอาการอาจไม่ชาเจ็บ

6.2 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม.และ อปด./เทศบาล

- ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. (สอ.) ทันที
- ➔ ค้นหาผู้ที่ถูกสัตว์ที่สงสัยกัด หรือผู้ป่วยรายอื่น เพื่อแนะนำให้ไปหาหมอ
- ➔ แจ้งปศุสัตว์ เพื่อมาจัดการสัตว์ที่สงสัยให้เหมาะสม
- ➔ แนะนำให้ไปรับการรักษา และบอกหมอเรื่องประวัติเลี้ยง

6.3 กิจกรรมในการควบคุมการระบบของทีม SRRT

- 1) ประเมินด้วยการสัมผัส
- 2) การป้องกันและกำจัดหนู
- 3) การทำลายสัตว์ป่วย และกักกันผู้ติดเชื้อ
- 4) การควบคุมสัตว์เลี้ยง
- 5) การปรับปรุงสิ่งแวดล้อม

8. โรคตาแดง (ชนิดระบาด)

8.1 อาการที่พบบ่อย ได้แก่ ตาแดงเฉียบพลัน ระคายเคืองตา ปวดตา น้ำตาไหล ขี้ตามาก หนังตาบวม อาจเริ่มที่ตาข้างหนึ่งก่อน แล้วจึงลามไปอีกข้าง ถ้าดูแลรักษาไม่ถูกวิธี อาจเกิดโรคแทรกซ้อน ทำให้สายตาพิการหรือตาบอดได้

8.2 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการ โดย อสม.และ อบต./เทศบาล

- ➔ ส่งข่าวให้ รพ.สต. [สอ.] ทันที
- ➔ แนะนำให้ผู้ที่เป็นโรคนี้ควรหยุดไปโรงเรียน หรือหยุดงานจนกว่าจะหาย
- ➔ แนะนำให้แยกสิ่งของเครื่องใช้ของผู้ป่วย ไม่ใช้ร่วมกับผู้อื่น
- ➔ แนะนำไม่ให้เด็กปักติเล่นคลุกคลีกับเด็กที่ป่วย

8.3 กิจกรรมในการควบคุมการระบาดของทีม SRRT

- 1) ควบคุมการระบาดในโรงเรียน โรงงาน เรือนจำฯ โดยการแยกผู้ป่วยออกจากคนปกติ และห้ามใช้อุปกรณ์ร่วมกับผู้ป่วย
- 2) แนะนำให้ผู้ป่วยอยู่กับบ้าน และไม่ควรลงเล่นน้ำในสระ
- 3) แนะนำให้ล้างมือบ่อย ๆ และห้ามใช้พาหนะอุดตาร่วมกัน
- 4) สร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนในการป้องกันโรค

ภาคผนวก - ตัวอย่างโรคหรือกลุ่มอาการที่สำคัญ และกิจกรรมควบคุณการระบาดเบื้องต้น

9. โรคโปลิโอ

9.1 อาการที่พบบ่อย

เริ่มจากอาการแน่นขาอ่อนแรงหรืออ่อนปากเปี๊ยกแบบเฉียบพลัน อาจเป็นที่แขนหรือขา ข้างเดียวหรือสองข้าง ก็ได้ ผู้ที่มีอาการรุนแรงจะเป็นอัมพาตแบบถาวร บางรายเสียชีวิตจากการอัมพาตของกล้ามเนื้อที่ช่วยในการหายใจ

หมายเหตุ : อาการแน่นขาอ่อนแรงอาจเกิดกับโรคอื่นที่ไม่ใช่โรคโปลิโออีกหน่วยโรค สามารถแยกได้โดยการตรวจหาเชื้อในอุจจาระผู้ป่วย

9.2 กิจกรรมเบื้องต้นที่ควรดำเนินการโดย อสม. และ อบต./เทศบาล

- ➡ ถ้าพบผู้ป่วยอายุต่ำกว่า 15 ปี ที่มีอาการแน่นขาอ่อนแรงแบบเฉียบพลัน ส่งข่าวให้ รพ.สต.[สอ.] ทันที
- ➡ แนะนำให้ส่งผู้ป่วยไปโรงพยาบาลโดยเร็วที่สุด

9.3 กิจกรรมในการควบคุณการระบาดของทีม SART

- 1) หาข้อมูลรายละเอียดของการป่วยและการได้รับวัคซีน
- 2) เก็บตัวอย่างอุจจาระผู้ป่วยส่งตรวจหาเชื้อ
- 3) ค้นหาผู้ที่มีอาการกล้ามเนื้ออ่อนแรงรายอื่นในชุมชน
- 4) ให้วัคซีนเข้ากับเด็กทุกคนในชุมชนเดียวกับผู้ป่วย
- 5) สร้างความมีส่วนร่วมของชุมชนในการเฝ้าระวังโรค

ท้ายเล่ม

หมายเลขอรศพ์เพื่อการแจ้งข่าว - ตามข่าว

หนอ เจ้าน้ำที่ประจำโรงพยาบาลและสถานีอนามัย

ปีอ	โทร.

อปด. หรือ เทศบาล

นายกฯ	โทร.
ปลัดฯ	โทร.
ปีอ	โทร.

หมายเลขอรหัสพทเพื่อการแจ้งข่าว – ตามข่าว

อาสาสมัครสาธารณสุข [อสม.]

ชื่อ	โทร.

หมายเลขอรหัสพทเพื่อการแจ้งข่าว - ตามข่าว

เจ้าน้ำที่ประจำอำเภอและตำบล

ชื่อ	โทร.

ผู้นำชุมชน ผู้ทรงคุณวุฒิในหมู่บ้าน อาสาสมัคร ฯลฯ

ชื่อ	โทร.

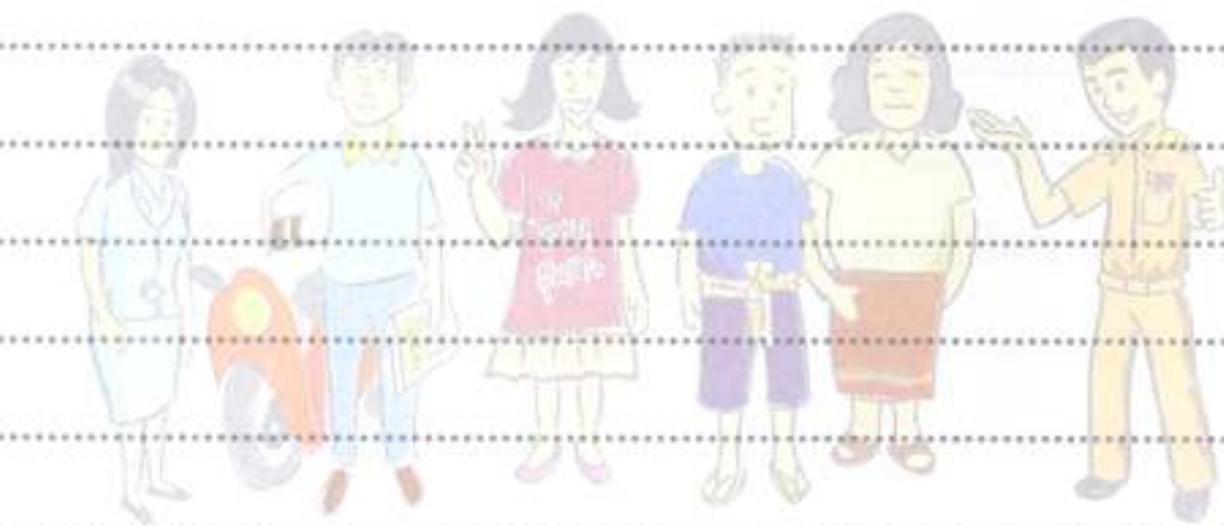

บันทึก

บันทึก

บันทึก

บันทึก

คู่มือเฝ้าระวังเหตุการณ์และควบคุมโรคระบาดในชุมชน

1. ทีมเฝ้าระวังสอบสวนเคลื่อนที่เร็ว (SART)
2. อาสาสมัครสาธารณสุข
3. เฝ้าระวังเหตุการณ์
4. ควบคุมโรค

ISBN : 978-616-11-0560-0

ที่ปรึกษา

นายแพทย์สุชาติ เจตนาเสน	ที่ปรึกษากิจกรรมควบคุมโรค
นายแพทย์นานิต ธีระตันติภานนท์	อธิบดีกรมควบคุมโรค
นายแพทย์นพพร ชื่นกลิ่น	รองอธิบดีกรมควบคุมโรค
นายแพทย์คำนวณ อึ้งชูศักดิ์	นายแพทย์ทรงคุณวุฒิ กรมควบคุมโรค
นายแพทย์ภาสกร อัครเสวี	ผู้อำนวยการสำนักงานเขตวิทยา
นายแพทย์อนุพงศ์ สุจริยาภุล	ผู้อำนวยการสำนักงานป้องกันควบคุมโรค ที่ ๔ จังหวัดราชบุรี

ผู้จัดทำ

วันชัย	อาจเจียน
เจาตสรร	นามวาท
โสกณ	เอื้อมศิริถาวร
นิภาพรรณ	สฤทธิ์อภิรักษ์
ชุลีพร	ธีระพงษา
พจนาน	ศิริอารย์ภารณ์
ปณิธ	ธัมมวิจิৎ
ลดารัตน์	พาตินาวิน
อุบลรัตน์	นฤพนธ์จิรกุล

จัดพิมพ์โดย : สำนักงานเขตวิทยา กรมควบคุมโรค กระทรวงสาธารณสุข

พิมพ์ครั้งที่ ๑ : มกราคม พ.ศ.๒๕๖๔ จำนวน ๓๐,๐๕๐ เล่ม

พิมพ์ที่ : โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

ออกแบบปก/ภาพประกอบ : นายแพทย์เจาตสรร นามวาท

อำเภอป้องกันควบคุมโรคเข้มแข็งแบบยั่งยืน
ด้วย

“ทีม SRRT เครือข่ายระดับตำบล”

3 เร็ว

รู้เร็ว
แจ้งข่าวเร็ว
ควบคุมโรคเร็ว

กรมควบคุมโรค
กระทรวงสาธารณสุข